

Suunnitelma kanivahinkojen torjumiseksi Helsingissä

Helsingin kanityöryhmän loppuraportti

Suunnitelma kanivahinkojen torjumiseksi Helsingissä

Helsingin kanityöryhmän loppuraportti

Helsingin kaupungin rakennusvirasto

Helsingin kaupungin liikuntavirasto

Helsingin kaupungin kiinteistövirasto

Helsingin kaupungin ympäristökeskus

Helsingin Satama

Liikennevirasto

Stara

Julkaisija   *Helsingin kaupungin rakennusvirasto*
Kirjoittaja   *Tuuli Ylikotila (toim.)*
Taitto   *Marjo Kosonen*
Kuvat   *Päivi Leikas, Vladimir Pohtokari, Antti Rautiainen*
Paino   *Kopio Niini Oy 4/2011*
Painosmäärä   *100 kpl*

ISBN 978-952-223-978-5

ISSN 1238-9579

Sisällysluettelo

1. Johdanto	4
2. Kani – haitallinen vieraslaji	7
3. Helsingin kanityöryhmä	8
3.1 Työryhmän työn käynnistyminen	8
3.2 Työryhmän tavoite	8
3.3 Työryhmän kokoonpano	8
3.4 Kokouksissa käsitellyt asiat	9
4. Suunnitelma kanivahinkojen torjumiseksi Helsingissä	10
4.1 Kanivahinkojen torjunta Helsingissä	10
4.2 Toimintaperiaatteet	11
4.2.1 Tuhojen kartoitus ja suojausmenetelmien kehittäminen	11
4.2.2 Kanikannan seuranta ja kartoitus pääkaupunkiseudulla	13
4.2.3 Kanikannan säätely	14
4.2.4 Tiedottamisen tehostaminen ja avoimuus	16
4.2.5 Yhteistyön kehittäminen eri tahojen ja maanomistajien kanssa	17
5. Jatkotoimenpiteet	18
5.1 Kaupunkieläintyöryhmän perustaminen	19
5.2 Kanifoorumiin osallistuminen	19
5.3 Helsingin vieraslaji-strategian laadinta	19
Lähteet	20
Liitteet	21

1. Johdanto

Villikanista on tullut Helsingin kaupungin alueella merkittävä tuhoeläin. Luontoon vapautetuista lemmikkikaneista lähtöisin oleva villikanikanta on 2000-luvun puolivälistä alkaen runsastunut ja kanit ovat levinneet lähes koko Helsingin alueelle sekä laajemmin koko pääkaupunkiseudulle. Paikallisia populaatioita on havaittu myös Järvenpäässä, Hyvinkäällä, Tuusulassa, Vaasassa ja Mäntyharjulla.

2000-luvun leudot talvet ovat edesauttaneet kanien lisääntymistä ja populaatioiden nopeaa kasvua. Villikani on vähitellen karaistunut kesämään Suomen talvea ja villikanit ovat sopeutuneet hyvin kaupunkiympäristöön. Voimakas kannan kasvu pääkaupunkiseudulla perustuu runsaaseen jälkeläistuottoon, erinomaiseen sopeutumiskykyyn erilaisissa ympäristöissä, monipuoliseen ravinnon käyttöön sekä kaupunkiympäristössä kaneja saalistavien petojen vähäiseen määrään.

Helsingissä kaniyhteisöjä on muodostunut asutuksen sekaan, puistoihin ja pihoihin, siirtola-puutarha-alueille, hautausmaille, ratapenkoille ja joutomaille. Pientaloasutus puutarhoineen ja piharakennuksineen tarjoaa sopivia päiväpiiloja ja riittävästi monipuolista ravintoa ympäri vuoden. Luonnonmukaiset metsäalueet, kalliit ja pienvedet ovat sen sijaan villikaneille epäedullisia elinpaikkoja. Villikani elää yhdyskunnissa ja kaivaa pesänsä pensaiden suojaan, kallion koloon tai jonkin rakennuksen tai rakenteen alle. Villikanille kelpaavat lähes kaikki luonnonvaraiset ja koristekasvit. Ravintokasvivalikoima on huomattavasti runsaampi kuin esim. ruskon tai metsäjäniksen. Villikanin syöntituhojen seurauksena Helsingin kaupungin hallintomien viheralueiden kasvillisuuden tuhoutumisesta aiheutuneet kustannukset ovat kasvaneet satoihin tuhansiin euroihin vuodessa.

Kaivamalla kani tuhoaa istutuksia ja nurmi-alueita, sekä kaivaa pesäkolonsa penkkoihin aiheuttaen sortumavaaroja.

Kanituhot ovat olleet merkittävät erityisesti julkisilla viheralueilla ja kaupungin siirtola-puutarha-alueilla. Siksi Helsingin kaupungin rakennusvirasto aloitti vuonna 2006 selvitykset villikanikannan laajuudesta, elintavoista ja -alueista sekä kanien aiheuttamista tuhoista julkisten viheralueiden kasvillisuudelle yhteistyössä Helsingin yliopiston metsäekologian laitoksen kanssa. Tutkija Päivi Leikas selvitti pro gradu-tutkielmaansa varten pääkaupunkiseudun villikanien levinneisyyden sekä kanien ravintokasvit vuosien 2006–2007 aikana (Leikas 2008). Rakennusviraston kolmivuotinen kehittämissanke ”Helsingin villikanien levittäytyminen sekä villikanien aiheuttamat tuhot ja niiden torjunta” päättyi 2009. Tulokset tutkimuksesta ja kehittämishankkeesta koottiin yhteenvetoreporttiin ”Kanit Helsingissä ja kanivahinkojen torjunta” (Leikas 2010).

Tehokkaita keinoja kanikannan säätelyyn ei ole toistaiseksi keksitty missään maailmassa. Kani on luonnostaan erittäin sopeutuvainen ja nopeasti lisääntyvä laji, mikä tekee sen torjunnasta vaikeaa. Kanin aiheuttamien kasvituhojen seurauksena Helsingin kaupunki aloitti tehostetun kanipyynnin omilla alueillaan vuoden 2008 aikana. Tehokkaiden pyyntimenetelmien kehittäminen kaupunkioloihin on vienyt aikaa. Kanikannan rähähdysmäistä kasvua on saatu vähitellen kuitenkin taittumaan.

Kesällä 2009 Helsingin kaupunginhallitus kehotti kaupungin eri hallintokuntia tehostamaan yhteistyötä kanien aiheuttamien tuhojen vähentämiseksi. Rakennusvirasto kutsui eri kaupungin virastojen edustajia yhteiseen työryhmään, jonka työn tulokset on koottu tähän loppuraporttiin.

2. Kani – haitallinen vieraslaji

Suomessa villikani on luokiteltu vakiintuneeksi, haitalliseksi vieraslajiksi. Luonnossa on pysyvä lisääntymiskykyinen kanikanta. Ilman ihmisen tahallista tai tahatonta myötävaikutusta villikaneja ei mm. pääkaupunkiseudulla olisi.

Maa- ja metsätalousministeriössä on helmikuussa 2011 valmistunut ehdotus kansalliseksi vieraslajistrategiaksi. Asiantuntija-arvioiden mukaan Suomessa on tunnistettu olevan noin 196 haitallista vieraslajia. Suurin osa, 147 lajia, on maa- ja metsätalouden kasvintuhoojia ja hyötyeläimiä. Muista haitallisista vieraslajeista viisi lajia esiintyy Suomen aluevesillä Itämeressä, 5 sisävesistöissä, 23 kuuluu vieraskasveihin, 9 sisätuholaisiin ja 7 lajia on maaselkärankaista. Kani kuuluu haitallisten maaselkärankaisten ryhmään. Villikanin haitat ovat ekologisia, taloudellisia ja sosiaalisia.

Kansallinen vieraslajistrategiaryhmä on määritellyt haitallisen vieraslajin seuraavasti:

”Haitallinen vieraslaji on laji, joka aiheuttaa tietyllä alueella, tietyssä paikassa ja tietynä aikana välittömästi tai välillisesti ekologista, taloudellista, terveydellistä tai sosiaalista kielteistä vaikutusta eli haittaa, ja tämä lajin aiheuttama haitta vaatii erityisiä toimenpiteitä.”

Vieraslajien aiheuttamiin haittoihin ja uhkaan pyritään vastaamaan kansainvälisesti sovituilla keinoilla:

- 1) ennaltaehkäisyllä ja torjunnalla
- 2) varhaisella havaitsemisella ja hävittämisellä
- 3) leviämisen estämisellä ja jatkuvilla pitkän aikavälin kontrollitoimilla

Villikanien levittäytyminen alkoi voimallisimmin Helsingissä aivan asutuksen keskellä ja aiheutti nopeasti haittaa sekä kasvillisuudelle että rakenteille. Helsingin kaupungin raken-

nusvirasto yhdessä usean maanomistajan ja toimijan kanssa aloitti kanipyynnin ja on ollut aktiivisesti mukana kanin levinneisyyden, elintapojen ja tehokkaan torjunnan tutkimustyön edistämiseksi. Toimintaa on haitannut erityisesti se, ettei yhtenäistä toimintatapaa, selkeää vastuuviranomaista tai -tahoja ja tehokkaan torjunnan kannalta ajanmukaista lainsäädäntöä ole toistaiseksi ollut käytettävissä.

Kanin status Suomessa on aivan viime vuosiin asti ollut pääosin lemmikkieläin ja metsästyslainsäädännön mukaisesti riistaeläin. Riistaeläimenä villikani ei kuitenkaan ole käytännössä Suomessa ollut koskaan.

Koska villikani levittäytyy yhä laajemmalle alueelle, siirtynee vastuu kanikantojen säätelyn järjestämisestä ja alan tiedottamisesta jatkossa kunnilta ja kaupungeilta valtiolle.

Kansallinen vieraslajityöryhmä ehdottaa, että pääkoordinaatiovastuu haitallisia vieraslajeja koskevissa toimissa olisi maa- ja metsätalousministeriön alaisella lautakunnalla. Lautakunnan päätehtävänä olisi toimia viranomaiselimenä, joka huolehtii vieraslajeja koskevien toimien seurannasta ja edistymisestä. Kaupungeilla ja kunnilla on ollut ja tulee jatkossa olemaan omat velvoitteensa maanomistajina vieraslajien havaitsemisessa, lajien leviämisen ennaltaehkäisytyössä ja haitallisten vieraslajien hävittämisessä monien muiden tahojen kanssa.

3. Helsingin Kanityöryhmä

3.1 Työryhmän työn käynnistyminen

”Helsingin kaupunginhallitus käsitteli Helsingin kaniasiaa kokouksessaan 15.6.2009 ja päätti kehottaa

- rakennusvirastoa, kiinteistövirastoa, liikuntavirastoa, rakentamispalvelu Staraa ja ympäristökeskusta toimimaan villikanikannan torjuntatyössä tiiviissä yhteistyössä keskenään sekä kaupunkikonsernin muiden toimijoiden sekä ulkopuolisten sidosryhmien kanssa
- rakennusvirastoa yhteistyössä kiinteistöviraston, liikuntaviraston, rakentamispalvelun ja ympäristökeskuksen sekä tarvittavien muiden tahojen kanssa laatimaan suunnitelman kanikannan vähentämiseksi”

Rakennusvirasto on ollut edelläkävijä kanivahinkojen torjunnassa. Kolmivuotisen Villikani-projektin aikana on yhteistyössä tutkijoiden ja käytännön toimijoiden eli Staran kanssa kehitetty ja käytännössä testattu erilaisia menetelmiä kanikannan vähentämiseksi ja kasvillisuuden ja rakenteiden suojaamiseksi.

Siksi oli luontevaa, että rakennusvirasto otti vetovastuun Helsingin kanityöryhmässä. Rakennusviraston katu- ja puisto-osastolta lähetettiin vuoden 2009 loppupuolella kirje eri hallintokuntiin sekä Liikennevirastolle, jonka tarkoituksena oli perustaa Helsingin Kanityöryhmä. Kirjeessä pyydettiin eri tahoja nimeämään edustaja työryhmään. Työryhmään ilmoittautui määräaikaan mennessä edustajat Helsingin kaupungin ympäristökeskuksesta, liikuntavirastosta, kiinteistöviraston tonttiosastolta, Starasta (ent. rakentamispalvelu), Helsingin Satamasta ja rakennusvirastosta sekä Liikennevirastosta.

Työ alkoi rakennusviraston ”Kaniraportin” julkistamistilaisuudella 23.3.2010. Tilaisuuteen oli kutsuttu rakennusviraston katu- ja puisto-osaston ja Staran työntekijöitä sekä johtoa,

kaupungin eri hallintokuntien edustajia ja kaniasioiden kanssa työskenteleviä tutkijoita.

Tilaisuudessa oli alustuksia seuraavista aiheista:

- kaniraportin ja rakennusviraston Villikani-projektin (2007–2009) esittely
- perustietoa kaneista, levinneisyydestä ja niiden aiheuttamista vahingoista pääkaupunkiseudulla
- rakennusviraston toimintaperiaatteet kanikannan torjuntatyössä
- yhteistyötahot, kanifoorumi ja yhteistyötartteet tulevaisuudessa
- jatkotoimenpiteitä vaativat asiat

Ensimmäinen Helsingin Kanityöryhmän kokous pidettiin 26.4.2010 rakennusvirastossa.

3.2 Työryhmän tavoite

Helsingin Kanityöryhmän tavoitteena on ollut

- laatia Helsingin kaupungin toimintaperiaate ja suunnitelma kanikannan säätelemiseksi
- sopia toimeenpanosta, aikatauluista, vastuista ja kustannuksista eri tahojen kesken
- varautua taloudellisesti kanikannan sääteilytoimiin ja niiden aiheuttamiin resurssitarpeisiin

3.3 Työryhmän kokoonpano

Työryhmässä on ollut edustajia kaupungin eri hallintokunnista ja Liikennevirastosta. Kaupungininsinööri Raimo K. Saarinen on toiminut työryhmän puheenjohtajana ja toimistosihteerinä Liisa Kaarnalehto sihteerinä. Työryhmän esittelymateriaalin laatimisesta ja työryhmän loppuraportin kirjoittamisesta ovat vastanneet luontoasiantuntija Tuuli Ylikotila ja projektipäällikkö Antti Rautiainen.

Työryhmän jäsenet:

- **Raimo K. Saarinen**, osastopäällikkö, rakennusvirasto, katu- ja puisto-osasto (1.9.2010 lähtien rakennusviraston virastopäällikkö)
- **Hannu Airola**, projektipäällikkö, liikuntavirasto
- **Liisa Kaarnalehto**, toimistosihteerä, rakennusvirasto
- **Jussi Malm**, matkustajaliikennepäällikkö, Helsingin Satama
- **Raimo Pakarinen**, ympäristötarkastaja, ympäristökeskus
- **Heino Piispa**, jaospäällikkö, kiinteistövirasto
- **Erkki Poikolainen**, ylitarkastaja, Liikennevirasto
- **Antti J. Rautiainen**, projektipäällikkö, Stara
- **Tuuli Ylikotila**, luontoasiantuntija, rakennusvirasto

3.4 Kokouksissa käsitellyt asiat

Työryhmä kokoontui yhteensä viisi kertaa. Kokouksissa käsiteltiin teemoittain mm. seuraavia asioita:

- Kanikannan säätely Helsingissä ja lupa-asiat
- Kasvillisuuden ja rakenteiden suojaus
- Yhteishankinnan mahdollisuudet ja keinot
- Viestintä ja yhteistyö
- Helsingin kaupungin toimintaperiaate ja suunnitelma kanikannan säätelemiseksi, työryhmän työn tulokset, loppuraporttiluonnos
- Toimintaperiaatteiden ja suunnitelman hyväksyminen

Lisäksi keskusteltiin kaniin torjuntaan liittyvistä ajankohtaisista hankkeista ja työryhmän jatkotoimenpiteistä.

4. Suunnitelma kanivahinkojen torjumiseksi Helsingissä

4.1 Kanivahinkojen torjunta Helsingissä

Keskeisenä kanityöryhmän työn tavoitteena oli laatia yhteinen suunnitelma kanikannan vähentämiseksi Helsingissä. Rakennusvirastossa on päätetty toimia kanivahinkojen torjunnassa seuraavien periaatteiden mukaisesti (Leikas 2010):

- 1) Kasvillisuutta ja rakenteita suojataan ennakkoivasti
- 2) Helsingin kanikantaa seurataan
- 3) Helsingin kanikantaa säädelään
- 4) Tiedotetaan tehokkaasti ja avoimesti
- 5) Tehostetaan yhteistyötä eri tahojen ja maanomistajien kanssa ja sovitaan vastuut

Työryhmässä päätettiin, että Helsingin kaupungilla tulee olla yhteinäiset periaatteet kanivahinkojen torjunnassa. Helsingin kanivahinkojen torjuntasuunnitelma on laadittu rakennusvirastossa käytössä olevien toimintaperiaatteiden pohjalta. Kanivahinkojen torjunta ja kanikannan säätely onnistuu parhaiten, jos mahdollisimman moni taho toimii yhdessä, samoin periaattein ja samanaikaisesti.

4.2 Toimintaperiaatteet

4.2.1 Tuhojen kartoitus ja suojausmenetelmien kehittäminen

Kanit aiheuttavat monenlaista tuhoa kasvillisuudelle, maaperälle ja erilaisille rakenteille. Pahimmat vahingot aiheutuvat kaniin talviaikaisesta ravintokasvien käytöstä. Kanit kaluavat puita ja pensaita tyveltä kuorettomaksi, mikä johtaa kasvien kuolemaan tai kasvien lisääntyneeseen hoidon tarpeeseen. Kanien maankäytöstä aiheutuu myös ongelmia.

Kasvillisuuden suojaaminen

Puistojen ja vihervälikkojen arvokkaita kasveja on suojattu verkoilla, suojausputkilla ja aitauksilla tuhojen välttämiseksi tiheimmän kannan alueilla. Täysin tuhoutuneita istutuksia on jouduttu korvaamaan uusilla ja nurmialueita on jouduttu suojaamaan verkoilla kaniin kaivutuhojen ehkäisemiseksi. Ennalta ehkäisevä suojaus säästää pitkällä tähtäimellä kustannuksia. Kanivahingot ovat aiheuttaneet tietyissä tiheän kannan kohteissa satojen tuhansien eurojen edestä tuhoa ennen kuin suojaustoimiin on ryhdytty.

Kesän 2008 aikana tutkittiin villikanien aiheuttamat kasvillisuustuhot Hesperianpuistossa ja Leninipuistossa (Temmes 2008). Selvityksen tuloksena saatiin arvokasta tietoa kaniin ravintokasveista, tuhojen laajuudesta sekä arvio kustannuksista. Pelkästään näissä tutkituissa puistoissa tuhojen vaatimat täydennysistutukset arvioitiin maksavan n. 150 000 euroa.

Rakennusviraston katu- ja puisto-osastolla on kehitetty erilaisia kaupunkiympäristöön sopivia kaupunkikalusteita ([www.hel.fi/hkr>esitteet](http://www.hel.fi/hkr/esitteet) ja [julkaisut>ohjeita suunnittelijoille>Helsingin kaupunkikalusteohje](#)). Meneillään on kaksi kehittämishanketta, joissa otetaan huomioon kasvillisuuden suojaaminen kanituhoja vastaan.

Pääkaupunkiseudun yhteistyöprojektissa eri kaidemalleista kehitetään kaupunkikuvaan soveltuvaa kasvillisuuden suoja-aitaa, jossa verkko-aitauksella pyritään ennalta ehkäisemään kaniin kasvillisuudelle aiheuttamaa tuhoa. Samanaikaisesti kehitetään kaupunkipuiden suojaruustemallistoa, jonka yhtenä lähtökohtana on toimiva kanisuojaus. Molemmat hankkeet ovat vielä kesken, mutta tulevaisuudessa uudet tuotteet ovat kaikkien kaupungin hallintokuntien käytettävissä.

Rakennusten ja rakenteiden suojaaminen

Kanin pesä on kaupunkioiloissa usein jonkin rakennuksen alla, pensaiden suojassa tai jonkin luonnon tai ihmisen tekemän rakenteen suojassa. Tyypillisesti pesä on kaivettu maan sisään, rinteeseen tai pengermään, jossa on tiheää pensasistutusta. Kani kaivaa laajojakin pesäluolastoja, jossa elää useita kaneja yhdyskunnittain.

Helsingissä ongelmallisia ovat olleet esim. siirtolapuutarha-alueilla ja joidenkin päiväkotien pihossa ja leikkipuistoissa olevat rakennukset ja rakenteet, joiden perustusten alle kanit ovat kaivaneet päiväpiiloja tai pesäluolaston. Siirtolapuutarha-alueet tarjoavat sekä rakennusten antaman suojan että runsaasti ravintoa. Leikkipuistoissa on tarjolla sopivaa maaperää kaivamiseen, puistoistutuksia ravinnoksi ja rauhalliset olot iltaisin ja öisin.

Kanit Helsingissä- raporttiin (Leikas 2010) on koottu yksityiskohtaisia ohjeita erilaisista suojauskeinoista sekä mallipiirustuksia ja valokuvia puuvartisten kasvien ja rakennusten alusten suojista. Suojaamisen ohjeistus pohjautuu sekä kokemukseräiseen tietoon, tutkimustuloksiin että kirjallisiin tietoihin. Suojausmenetelmistä pidetään ajantasatietoa rakennusviraston verkkosivuilla (www.hkr.hel.fi/villikanit).

Kanityöryhmässä keskusteltiin erilaisten kani-suojien yhteishankinnasta. Stara on kilpailuttanut vv. 2008–2009 mm. kasviensuojiiin sopivia aitaverkkotoimittajia. Tulevaisuudessa yhteishankintoja voitaisiin hyödyntää paremmin tehostamalla hallintokuntien välistä yhteistyötä.

Sovittu toimintatapa:

Päävastuukanituhojenkartoituksesta on jokaisella maanomistajalla tai maanhaltijalla omilla alueillaan. Kanien elinalueilla arvokkaat puuvartistet kasvit on tärkeä suojata talvikaudeksi. Jotta kanit eivät käyttäisi rakennuksia ja rakennelmia pesä- ja piilopaikkoinaan, tulee niiden alustat myös suojata asianmukaisesti. Yhteishankintamenettelyä ja uusia suojauskeinoja hyödynnetään tehokkaasti kaupungin eri virastoissa.

4.2.2 Kanikannan seuranta ja kartoitus pääkaupunkiseudulla

Kanikannan tiheys vaihtelee levinneisyysalueen sisällä. Tiheimmän kannan alueilla aloitetaan pyyntitoimet, jotta vahingot kasvillisuudelle, maaperälle ja rakenteille olisivat mahdollisimman pienet. Ennen pyyntitoimia alueet kartoitetaan villikanien elinpiirien, liikkumisreittien ja pesäyhdyskuntien sijainnin selvittämiseksi sekä villikanien määrän arvioimiseksi.

Kanien levinneisyys pääkaupunkiseudulla vaihtelee ja muuttuu vuosittain. Arabianrannasta liikkeelle lähtenyt pieni kanipopulaatio on vuoteen 2010 mennessä levittäytynyt lähes koko Helsingin alueelle. Tehokkaan pyynnin alueilta saadaan paikallisia yksilömääriä vähennettyä.

Staralla on käytössä GPS -paikannukseen perustuva ohjelmisto, jolla kanien elinpiirejä voidaan paikantaa ja pyyntityötä ohjelmoida ja seurata. Maastokartoituksissa saadaan selville kanien esiintymisalueita sekä alueiden kanitiheyksiä, mikä helpottaa täsmäpyyntiä.

Jokaista metsästyskautta varten laaditaan metsästyssuunnitelma. Siinä määritellään milloin eri alueet kartoitetaan, mitä pyyntimenetelmiä milloinkin käytetään ja missä pyyntiä harjoitetaan pyyntikauden aikana. Kartoitustyö ajoittuu kesäkuukausille ja sitä jatketaan lumen tuloon saakka.

Kanikannan tarkkaa levinneisyyttä pääkaupunkiseudulla ei tiedetä, eikä myöskään kannan suuruutta. Seuranta- ja kartoitustyö sekä kanien pyynti Helsingin kaupungin omistamilla alueilla painottuu rakennusviraston hallinnoimille alueille. Työ tilataan vuosittain Starasta. Muiden hallintokuntien alueilla seuranta-, kartoitus- ja pyyntityö on toistaiseksi ollut pääosin kohdekohtaista ja satunnaista.

Sovittu toimintatapa

Kanikantaa pystytään nykyistä tehokkaammin rajoittamaan, kun mahdollisimman moni maanomistaja- ja maan hallinnasta vastaava taho osallistuu alueidensa kartoittamiseen ja kanipyyntiin ja varaa työhön tarvittavat resurssit.

4.2.3 Kanikannan säätely

Kanivahinkojen torjunnassa päätavoitteena on kanikannan kasvun rajoittaminen, jotta kaniin aiheuttamat taloudelliset vahingot pysyvät kohtuullisina. Tavoitteena on myös kaniin maantieteellisen leviämisen hidastaminen.

Oikeus pyytää kaneja ja päättää kaniin metsästämisestä on metsästyslain mukaan maanomistajalla. Kaniin pyyntiä tekevällä henkilöllä tulee olla voimassa oleva metsästyskortti, mikä tarkoittaa suoritettua metsästäjätkintoa ja riistanhoitomaksun maksamista metsästysvuodelta. Maanvuokraajan tulee hankkia lupa maanomistajalta pyyntiin. Kiinteistöviraston tonttiosasto on antanut kaupungin vuokratonttien haltijoille luvan pyytää tonteillaan kaneja metsästyslain mukaisin edellytyksin.

Syksystä 2008 lähtien on Starassa (ent. HKR-Ympäristötuotanto) työskennellyt projektipäällikkö, jonka päätehtävänä on koordinoita villikanikannan säätelyä Helsingissä rakennusviraston hallinnoimilla alueilla, kehittää ja kokeilla erilaisia kannansäätelymenetelmiä sekä vastata tiedotuksesta.

Tehokkaita kannansäätelymenetelmiä on kehitetty syksystä 2009 lähtien ja kanikantaa on saatu rajoitettua huomattavasti aiempia vuosia tehokkaammin.

Kaniin pyyntiin Helsingissä ovat osallistuneet vuosina 2008–2010 mm. Helsingin kaupungin Stara (julkiset puistot ja viheralueet), Helsingin yliopisto (kasvitieteelliset puutarhat), Helsingin seurakuntayhtymä (hautausmaa-alueet), Helsingin Satama (satama-alueet), Lasten Päivän Säätiö (Linnanmäen huvipuistoalue) ja Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri (sairaala-alueet). Kaniin pyynnissä Helsingin kaupungin hallinnoimilla alueilla noudatetaan metsästys-, eläinsuojelu-, järjestys- ja ampumasevelakia.

Kanikantaa rajoitetaan kaikilla lain sallimilla menetelmillä: elävänä pyytävällä loukulla, hilleriavusteisena pyyntinä, ajoverkolla, ampumasevelalla ja metsästysjousella. Käytettävän menetelmän valintaan vaikuttaa moni tekijä: paikan kanikannan tiheys, paikan ominaisuudet (mm. kasvillisuus, maaston muodot, käyttötarkoitus), vuodenaika ja tavoite, kuinka nopeasti kaniin tulee saada pyydettyä pois. Kanikannan säätelystä ei aiheudu vaaraa muille luonnon eläimille tai lemmikeille.

Kanien pyyntimääriä on seurattu rakennusvirastossa vuodesta 2002 lähtien. Kaneja on pyydetty 2000-luvun alussa pääasiassa Helsingin siirtolapuutarha-alueilla rusakkopyynnin yhteydessä ja määrät pysyivät 2000-luvun puoliväliin asti pieninä (<50 kaniinia) (Leikas 2010). Vuonna 2008 pyydettiin kaupungin toimesta yhteensä 400 kania ja vuonna 2009 reilut 2100 kania. Kanien määrää saatiin vuosien 2008–2010 aikana vähennettyä kaikkiaan 6000 yksilöä, jos kaikkien maanomistajien pyynnit lasketaan yhteen (kuva x). Pyyntiä on saatu tehostettua uusien menetelmien käyttöönoton ja lisääntyneen kokemuksen myötä. Pyynnissä mukana olevia toimijoita on myös aiempia vuosia enemmän. Metsästyskausilla 2008–2010 monet Helsingin keskusta-alueen julkisten puistojen kasvillisuustuhot vähenivät tehokkaan pyynnin seurauksena.

Maanomistajat Helsingissä hoitavat kanikannan rajoittamisen kukin hallinnoimillaan alueilla. Helsingin kaupungin muut hallintokunnat ja monet muut tahot ovat tilanneet kanipyyntiä Staralta, jolla on arvokasta alan kokemusta ja yhteydet pyyntialalla toimiviin yrittäjiin.

Sovittu toimintatapa

Tehokas kanikannan säätely edellyttää jokaisen maaomistajan ja maanhaltijan sitoutumista pyyntityöhön tai sen tilaamiseen omilla alueillaan, jotta kanien määrää saadaan tehokkaasti ja hallitusti vähennettyä. Sääntelyn tulee olla niin tehokasta, että kanta pysyy alueellisesti niin pienenä, että vahingot jäävät kohtuullisiksi.

Kanien pyynti vaatii huolellista etukäteissuunnittelua, erilaisten pyyntimenetelmien tuntemusta ja ammattitaitoa. Pyyntityötä tekevät myös yksityiset maa-alueiden haltijat tai omistajat joko itse, tai ostavat palvelun pyyntityötä myyiltä yrityksiltä.

Metsästystoimintaa säätelee metsästyslaki ja -asetus

Villikanin pyydystäminen ja tappaminen luokitellaan metsästämiseksi. Metsästystoimintaa säätelee metsästyslaki ja -asetus. Kani on lisätty Suomen riistaeläinluetteloon vuonna 1993 (Metsästyslaki 1993). Metsästyslain ja -asetuksen mukaan kania on saanut metsästä metsästysjousella, ajoverkolla, ampuma-aseilla (kivääri E100>200J ja haulikko kal.>20) sekä kesyhillerin avulla syyskuun alusta helmikuun loppuun. Kanikannan kasvun myötä havahduttiin tarpeeseen löytää myös muita metsästysmenetelmiä, jotta kanikannan kasvua pystytään rajoittamaan. Pyynti kesyhillerin avulla aloitettiin vuoden 2008 lopulla ja ajoverkkopyynti vuonna 2009.

Vuosina 2008 ja 2009 kokeiltiin Helsingissä maa- ja metsätalousministeriön poikkeusluvalla kaniin metsästämistä elävänä pyytävällä loukulla ja pienempitehoisilla ampuma-aseilla (pienoiskivääri E0>100J ja haulikko kal.>36). Menetelmät olivat tuloksellisia, joten metsästysasetukseen haettiin muutosta, jotta kyseiset menetelmät olisivat käytettävissä ilman poikkeuslupamenettelyä. Rakennusvirasto ja Uudenmaan riistanhoitopiiri olivat asetusmuutoksen alulle panijoita. Uusi metsästysasetus astui voimaan 1.1.2010. Kanin rauhoitus-aika lyheni aiemmasta kuukauden verran: kanin rauhoitus-aika alkaa 1.4. ja loppuu 31.8. Sallittuihin kaninpyyntivälineisiin lisättiin elävänä pyytävä loukku ja pienempitehoiset ampuma-aseet.

Rakennusvirasto			Kaikki maanomistajat	
2008	2009	2010	2008	2009
400 kpl	2150 kpl	1300 kpl	700 kpl	3900 kpl

Kuva x Pyyntitilastot vuodet 2008 – 2010 (Leikas 2010, v. 2010 osalta Antti Rautiainen suull. tiedonanto)

4.2.4 Tiedottamisen tehostaminen ja avoimuus

Syksyllä 2008 asukkaille suunnattu Villikanit-sivusto avattiin rakennusviraston verkkosivuille (www.hkr.hel.fi/villikanit). Sivustolle on kerätty monipuolista tietoa kaneista: mm. kaniin levinneisyys, kasvien ja rakenteiden suojaaminen kaneilta ja kaniaiheisiä linkkejä. Sivustoilta löytyy sähköisenä mm. keväällä 2010 julkaistu raportti ”Kanit Helsingissä ja kanivahinkojen torjunta”.

Nettisivustoa on päivitetty säännöllisesti. Jatkossa tulee huolehtia siitä, että yhteinen sivusto on löydettävissä myös muidenkin virastojen verkkosivujen kautta (linkit rakennusviraston sivustoon).

Kanit Helsingissä -raporttiin on koottu tutkimustuloksia ja käytännön kokemuksia kaneista ja kanivahinkojen torjuntakeinoista Helsingissä vuosilta 2006–2009. Raportti kirjoitettiin ensisijaisesti viheralueita hoitaville ja suunnitteleville avuksi kanivahinkojen torjuntaan. Siihen sisältyvät perustiedot kaupunkiluonnossa elävistä kaneista ja käytännönläheiset ohjeet kanivahinkojen torjuntaan palvelevat myös asukkaita. Kaupunkilaisten on mahdollista saada myös puhelimitse neuvoja ja opastusta kasvien suojaamiseen ja kaniin pyyntitoimiin Gardenia- Helsinki Oy:stä.

Villikaniaasia on ollut toistuvasti esillä tiedotusvälineissä ja yhteistyö toimittajien kanssa on ollut jatkuva.

Poikkeuksellisten talvien vaikutus kanikantoihin ja pyyntiin

Vuosien 2009 ja 2010 poikkeuksellisen runsaslumiset ja kylmät talvet ovat hillinneet jonkun verran villikanikannan kasvua ja kaniin levittäytymistä uusille alueille. Kylmän talven seurauksena kanit aloittavat lisääntymisensä vasta lumien sulettua huhtikuussa. Leutojen talvien aikana lisääntyminen alkaa aikaisemmin.

Ankara talvi saattaa siten vaikuttaa alentavasti vuoden aikana syntyvien poikasten määrään. Merkkejä kylmyyden ja lumen aiheuttamasta normaalia suuremmasta ravintopulasta ei ole ollut. Kuolleita eläimiä ei ole löytynyt kaupungilta sen enempää kuin muinakaan vuodenaikoina. Myös saaliskaniin rasvavarastot sisäelinten ympärillä ovat olleet normaalit. Lumi toisaalta eristää hyvin paukkupakkasilta. Maanalaissa koloissa elävillä kaneilla ei ole sydäntalvella hätää, jos ravintoa on riittävästi. Upottava lumi vaikeuttaa villikanien siirtymistä uusille alueille.

Toisaalta pakkasen ja runsas lumi rajoittaa merkittävästi kanikannan säätelyä ja metsästäjien liikkumista. Talven mittaan kaniin olinpaikkoja täytyy aktiivisesti hakea, jotta loukkupyynnin välineet saadaan sijoitettua alueelle, jossa kanit liikkuvat. Ja kun kanit liikkuvat syvässä lumessa pienemmällä alueella, on kaniin olinpaikkojen havaitseminen työläämpää.

Myös hilleriavusteinen pyynti on hankalampaa, koska metsästäjien liikkuminen ja pyyntivälineiden käyttäminen hankaloituu oleellisesti. Myös jousimetsästys on haasteellisempää metsästäjien liikkumisen hankaloitumisen ja kaniin vähentyneen liikkumisen vuoksi. Upottava lumi vaikeuttaa ampumalla tehtävää pyyntiä, koska kanit oleilevat aivan pesäpaikkansa tuntumassa, eivätkä liiku ampumapaikan ruokinta-automaatille saakka.

Kansallinen vieraslajistrategia -työryhmä ehdottaa kansallisen vieraslajiportaalin perustamista (Maa- ja metsätalousministeriö 2011). Tavoitteena olisi luoda koko maata palveleva yhteinen tietojärjestelmä. Yhdestä paikasta olisi saatavilla ajankohtaista tietoa vieraslajien riskiarvioinnista, seurannasta ja torjunnasta.

Portaalin avulla voitaisiin helposti ottaa vastaan ja levittää tietoa haitallisista vieraslajeista mm. lajiesiintymien sijainnista, niiden laajuudesta, sekä tehokkaista torjunnoista eri puolilta maata. Portaalin kautta saataisiin myös ns. vieraslajihälytysjärjestelmä toimimaan tehokkaasti. Tiedot pääkaupunkiseudun kanitilanteesta tulee liittää portaaliin sen valmistuttua.

4.2.5 Yhteistyön kehittäminen eri tahojen ja maanomistajien kanssa

Villikanit ovat levittäytyneet yli hallintokunta- ja maanomistusrajojen. Vuoden 2007 aikana perustettiin kaniasioiden yhteistyökanava, ns. kanifoorumi, jonka koolle kutsujana toimii Uudenmaan riistanhoitopiiri. Foorumin tavoitteena on villikanikannan käytännön säätelymenetelmien kehittäminen ja tiedonvälityksen parantaminen eri toimijoiden kesken. Lisäksi foorumi edistää mm. tutkimustoiminnasta saatujen tulosten nopeaa hyödyntämistä jakamalla avoimesti tietoa eri toimijoiden välillä.

Foorumin yhteistyökumppaneina on Helsingin yliopisto, Helsingin seurakuntayhtymä, pääkaupunkiseudun kunnat, Helsingin ortodoksinen seurakunta, Helsingin Juutalainen hautausyhdistys, Helsingin Diakonissalaitos, Helsingin riistanhoitoyhdistys, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri, Helsingin eläinsuojeluyhdistys, Suomen jousimetsästäjäinliitto, Suomen eläinsuojeluyhdistys, Uudenmaan ympäristönsuojelupiiri, Suomen luonnonsuojeluliitto, Suomen kaniyhdistys ja Helsingin kihlakunnan poliisilaitos. Rakennusvirastolla on ollut keskeinen rooli foorumissa yhdessä Helsingin ympäristökeskuksen kanssa.

Helsingin kanityöryhmässä on ollut edustettuna eri virastojen lisäksi Liikennevirasto. Rataverkko toimii kaniin yhtenä tehokkaana leviämisreitteinä (Leikas 2008). Liikkuminen rautatien ratapenkkaa tai joen vartta pitkin on turvallisempaa kuin liikkuminen esim. ajoratojen läheisyydessä. Kanit kaivavat myös mielellään pesäluolastojaan ratapenkereille ja niiden läheisyyteen. Liikenneviraston ratahallinto on päättänyt jatkossa tehostaa toimia kaniin kartoittamiseksi ja torjunnan tehostamiseksi omilla vastuualueillaan.

Kansallisen vieraslajistrategian toimeenpanon myötä ja villikanin levittäytyessä yhä laajemmalle alueelle, siirtynee päävastuu kanikantojen säätelyn järjestämisestä ja alan tiedottamisesta jatkossa kunnilta ja kaupungeilta valtiolle. (Maa- ja metsätalousministeriö 2011).

5. Jatkotoimenpiteet

5.1 Kaupunkieläintyöryhmän perustaminen

Helsingin kani työryhmä ehdottaa että työryhmän työtä jatketaan perustamalla ”Kaupunkieläintyöryhmä”. Työryhmässä käsitellään kani-ongelman lisäksi erilaisia kaupunkieläimistöön liittyviä asioita. Työryhmän tavoitteena on toimia tiedonvaihtokanavana kaupungin eri hallintokuntien välillä kaupunkieläimistöön liittyvissä asioissa. Eri virastoista kootun asiantuntijaryhmän työnä on mm.:

- viestintä ja tiedon vaihto eri virastojen välillä
- tiedottaminen kaupunkieläimistöön liittyvissä asioissa asukkaille
- mm. haittaeläinten torjuntaan, lintujen ruokintaan, loukkaantuneiden luonnonvaraisten eläinten auttamiseen ym. liittyvien toimenpiteiden järjestely
- erilaisten ohjeiden ja suositusten laatiminen Helsingissä erityistä suojelua tarvitsevien eläinryhmien ottamiseksi huomioon suunnittelussa, kaupunkirakentamisessa ja hoidossa
- Kaupunkieläintyöryhmässä käsitellään mm. seuraavia kaupunkieläimiä:
  - Nisäkkäät: kani, minkki, supikoira, rotta, orava, kettu, Helsingissä esiintyvät lepakot
  - Linnut: kesykyyhky, valkopskihanhi, kalalokki, harmaalokki, varis
  - Muut: Helsingissä esiintyvät sammakkoeläimet ja matelijat, espanjansiruetana

Helsingin ympäristökeskus toimii työryhmän koollekutsujana ja on vetovastuussa työryhmän toiminnasta. Rakennusvirasto ja ympäristökeskus yhdessä valmistelevat kokousten sisällön ja rakennusviraston edustaja vastaa kokousten sihteerin tehtävistä. Työryhmään pyydetään edustajia eri hallintokunnista, mm. kiinteistöviraston tilakeskuksesta, pelastuslaitoksesta (eläinpelastusyksikkö), liikuntavirastosta, Helsingin Satamasta, Korkeasaaren eläintarhasta ja tarvittaessa kaupunkisuunnitteluvirastosta (ympäristötoimisto) ja rakennusvalvontavirastosta. Työryhmä kokoontuu 1-2 kertaa vuodessa.

5.2 Kanifoorumiin osallistuminen

Pääkaupunkiseudun kaniasioiden yhteistyöelimen ns. Kanifoorumin toiminta on kaikille avointa. Foorumi on tehokas tiedonvälityskanava eri toimijoiden kesken. Foorumin koolle kutsujana toimii Uudenmaan riistanhoitopiiri. Foorumin tavoitteena on villikanikannan käytännön säätelymenetelmien kehittäminen ja tiedonvälityksen parantaminen eri toimijoiden kesken. Yhteistyöelimen on kokoontunut pari kertaa vuodessa.

5.3 Helsingin vieraslajistrategian laadinta

Kaupunginhallituksen mietinnön 5-2010 mukaisesti Helsingin kaupungin ympäristökeskus aloitti Helsingin kaupungin vieraslajistrategian laadinnan yhteistyössä muiden tahojen kanssa tammikuussa 2011. Strategiatyön tavoitteena on tarkastella Helsingin kaupungin näkökulmasta haitallisten vieraslajien tilannetta kaupungissa ja luoda yhteinen linjaus haitallisten vieraslajien leviämisen ehkäisemiseksi ja jo levinneiden lajien kantojen hillitsemiseksi. Työn lähtökohtana on kansallinen vieraslajistrategia.

6. Lähteet

Leikas, Päivi 2008: Pääkaupunkiseudun villikanien levittäytyminen sekä villikanien ravintokasvit. Pro gradu-tutkielma, Helsingin yliopisto metsäekologian laitos, riistaeläintiede.

Leikas, Päivi (toim.) 2010: Kanit Helsingissä ja kanivahinkojen torjunta. Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2010:6/katu- ja puisto-osasto. Helsinki.

Temmes, Outi 2008: Kartoitus villikanien aiheuttamista tuhoista Hesperian ja Hakasalmen puistoissa sekä Leninipuistossa. Helsingin kaupungin rakennusvirasto. Moniste.

Maa- ja metsätalousministeriö 2011: Ehdotus kansalliseksi vieraslajistrategiaksi. Luonnos, Työryhmämuistio 2011.

Liitteet

Liite 1. Kanit Helsingissä ja kanivahinkojen torjunta – raportti, www.hkr.hel.fi/villikanit

Rakennusviraston 2010 julkaisut

2010:1 / Katu- ja puisto-osasto

Viikin katupuuhanke – seurantaraportti

ISBN 978-952-223-607-4

2010:2 / Katu- ja puisto-osasto

Malminkartanonhuipun hoito- ja kehittämissuunnitelma

ISBN: 978-952-223-626-5

2010:3 / Katu- ja puisto-osasto

Malmin pääväylät – Kunto- ja tarvekartoitus

ISBN: 978-952-223-627-2

2010:4 / Katu- ja puisto-osasto

Mellunkylän pääväylät – Kunto- ja tarvekartoitus

ISBN: 978-952-223-628-9

2010:5 / Katu- ja puisto-osasto

Vesalan, Kontulan, Kurkimäen ja Kivikon aluesuunnitelma

2010–2019

ISBN: 978-952-223-636-4

2010:6 / Katu- ja puisto-osasto

Kanit Helsingissä ja kanivahinkojen torjunta

SBN: 978-952-223-650-0

2010:7 / Katu- ja puisto-osasto

Lauttasaaren aluesuunnitelma

ISBN: 978-952-223-651-7 (painettu versio),

978-952-223-652-4 (verkkoversio)

2010:8 / Katu- ja puisto-osasto

Helsingin kaupunkikalusteohje

ISBN: 978-952-223-656-2 (painettu versio),

978-952-223-657-9 (verkkoversio)

2010:9 / Katu- ja puisto-osasto

Katujen ylläpitokustannuksia lisäävät suunnitteluratkaisut

ISBN: 978-952-223-664-7 (verkkoversio,
ei painettua versiota)

2010:10 / Katu- ja puisto-osasto

Hakasalmen ja Hesperian puistot - puistohistoriallinen selvitys

ISBN: 978-952-223-686-9

2010:11 / Katu- ja puisto-osasto

Munkkiniemen aluesuunnitelma

ISBN: 978-952-223-699-9 (painettu versio),

978-952-223-700-2 (verkkoversio)

2010:12 / Katu- ja puisto-osasto

Helsingin kaupunkikasviopas

– Helsingin kasvisuunnittelun työkalupakki

ISBN: 978-952-223-701-9 (vain verkkoversio)

2010:13 / Katu- ja puisto-osasto

Valmistuneet katu- ja puistokohteet 2009

ISBN 978-952-223-768-2 (painettu versio),

978-952-223-769-9 (verkkoversio)

2010:14 / Katu- ja puisto-osasto

Piperin puiston hoito- ja kehittämissuunnitelma

ISBN 978-952-223-810-8 (painettu versio), I

SBN 978-952-223-811-5 (verkkoversio)

2010:15 / Katu- ja puisto-osasto

Kulosaaren Kluuvin puistoalueet – puistohistoriallinen selvitys

ISBN 978-952-223-804-7 (painettu versio),

978-952-223-805-4 (verkkoversio)

2010:16 / Katu- ja puisto-osasto

Lumen vastaanottoapaikat - selvitys

verkkoversio: ISBN 978-952-223-880-1